Uloga i kompetencije odgojitelja te suradnja s roditeljima djece s ADHD poremećajem

Jurkin, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:744571

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Petrinja

Katarina Jurkin

ZAVRŠNI RAD

ULOGA I KOMPETENCIJE ODGOJITELJA TE SURADNJA S RODITELJIMA DJECE S ADHD POREMEĆAJEM

Petrinja, rujan 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKE STUDIJE
Petrinja

PREDMET: Inkluzivna pedagogija

ZAVRŠNI RAD

IME I PREZIME PRISTUPNIKA: Katarina Jurkin

TEMA I NASLOV ZAVRŠNOG RADA: Uloga i kompetencije odgojitelja te suradnja s roditeljima djece s ADHD poremećajem

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Jasna Kudek - Mirošević

Petrinja, rujan 2017.

SAŽETAK

Ovim završnim radom prikazuje se i interpretira proces odgoja, važnost uloge roditelja u tom procesu s naglaskom na odgoj djece s ADHD poremećajem. ADHD poremećaj odnosno poremećaj pažnje i koncentracije uz moguća ponašanja impulzivnosti, čest je poremećaj i to u velikom broju djece s prosječnim i iznadprosječnim intelektualnim funkcioniranjem. Potrebna im je podrška obitelji, učitelja i stručnjaka. U današnje vrijeme, čest je slučaj da odgojitelj u odgojno-obrazovnoj skupini ima dijete s takvim poremećajem. To je jedan od najčešćih neurorazvojnih poremećaja dječje i adolescentne dobi stoga je potrebno da odgojitelj pruža adekvatnu podršku te pravilno usmjerava dijete. U ovom radu, provedeno je ispitivanje roditelja djece predškolske dobi o individualiziranom pristupu odgojitelja te o njihovom utjecaju na podršku vršnjaka, ukoliko bi u skupini bilo uključeno dijete s poremećajem pažnje i aktivnosti. U tu svrhu proveden je upitnik za roditelje te su prezentirani i tablično analizirani odgovori roditelja.

Ključne riječi: dijete, ADHD poremećaj, roditelji, uloga odgojitelja

SUMMARY

With this final work, the author presents and interprets the process of upbringing, the role of parents in the process and the adoption of children with ADHD disorder. ADHD disorder or disturbance of attention and concentration is a common disorder in large numbers in children with over-intensive care. They are difficult to wear, especially if they do not have the help of family, teachers, and experts. Nowadays, it is common for a child educator in a nursery school to have such a disorder more accurately as one of the most common neurodevelopmental disorders of children and adolescents. And in that case it is necessary for the educator to act appropriately and to direct the child properly. In this paper, a complete view is given regarding the activity and activity in this case as well as the survey at the end of the work. It lists the issues he has communicated with the parents of the child in question, and answers are also presented that are also an integral part of this paper.

Keywords: child, ADHD disorder, parents, role of the educator

Sadržaj

SAŽETAK

SUMMARY

1. UVOD....1

2. Pojam i definicija odgoja....2

2.1. Suradnja roditelja i odgojitelja u odgoju djeteta....4

2.2. Pojam i važnost odgojitelja....5

3. ADHD poremećaj....7

3.1. Simptomi ADHD poremaćaja....8

3.1.1. Karakteristike hiperaktivnog djeteta....9

3.1.2. Hiperaktivno dijete u obitelji....10

3.2. ADHD poremećaj kod odraslih osoba....11

3.3. Moguća rješenja problema hiperaktivnosti djeteta....12

4. Savjet roditeljima pri pružanju pomoći djetetu s ADHD poremećajem....13

5. ISTRAŽIVANJE....14

5.1. Cilj i hipoteza istraživanja....14

5.2. Metode rada....14

5.2.1. Uzorak ispitanika....14

5.2.2. Mjerni instrument i način provedbe ispitivanja....15

5.3. Rezultati ispitivanja i rasprava....16

5.4. Tablično prikazivanje rezultata....18

6. Zaključak....22

LITERATURA....23

ŽIVOTOPIS....26

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA....27

IZJAVA O JAVNOJ OBJAVI RADA....28

7. PRIVITAK....29

1. UVOD

Ovaj završni rad nosi naziv Uloga i kompetencije odgojitelja te suradnja s roditeljima djece s ADHD poremećajem. Poremećaj pažnje s hiperaktivnošću, poznat i kao ADHD poremećaj, jedan je od najčešćih neurorazvojnih poremećaja dječje i adolescentne dobi. On uključuje povećanu motoričku aktivnost djeteta, koja je praćena neadekvatno razvijenom i lako otklonjivom pažnjom te naglim, nepredvidljivim i impulzivnim reakcijama. Kako bi dijete s ovakvom vrstom poremećaja bilo prihvaćeno ne samo u predškolskim i školskim ustanovama već i u društvu općenito, bitno je razvijati svijest različitosti među djecom kako bi se razbile predrasude i strah te kako bi interakcija s djetetom bila kvalitetnija i produktivnija. Cilj ovoga rada je predstaviti osnovni pojam ADHD poremećaja te prikazati mišljenje roditelja djece predškolske dobi o individualiziranom pristupu odgojitelja te o njihovom utjecaju na podršku vršnjaka, ukoliko bi u skupini bilo uključeno dijete s poremećajem pažnje i aktivnosti. Na taj način ispitalo se ujedno i kako odgojitelj ostvaruje odgojno-obrazovnu podršku u radu s tom djecom, ali i ostalom djecom u skupini te snalaženje djeteta s ADHD – om u interakciji s djecom bez teškoća i njihovo prihvaćanje. Pravovremenim prepoznavanjem djeteta s ADHD- om te primjenom odgovarajućih postupaka i mjera pomoći u obitelji i odgojno obrazovnim ustanovama, mogu se postići značajni rezultati, kako u postizanju školskog uspjeha, tako i u socijalnom funkcioniranju (Mijaković, 2006). Suradnja roditelja i predškolske ustanove veoma je važna, jer roditelji i odgojitelji zajedno su kreatori budućeg odraslog čovjeka koji će svoje znanje prenositi na daljnje generacije i koji će nakon nas nastaviti živjeti u ovom svijetu. Veoma je važno da suradnja bude dvosmjerna i podržavajuća te nadopunjujuća kako bi ishod bio kvalitetan, pozitivan i zdrav. Za djecu u čijem opisu stoji dijagnoza ADHD poremećaja, kod bilo koje aktivnosti izuzetno je bitna konzistentnost, rutina, predvidljivost, strpljivost i snažna volja. Potrebno je kroz različite pristupe razvijati socijalne vještine, izbjegavati agresivnost, uključivati djecu u fizičke aktivnosti, razvijati samopoštovanje, jasno komunicirati s djecom, definirati pravila, postaviti realne ciljeve i konstantno im pružati neposrednu povratnu informaciju (Mlinarević, Brust, Zlatarić, 2009).

2. Pojam i definicija odgoja

Odgoj je oduvijek bio jedan od ključnih čimbenika formiranja ličnosti čovjeka koja kreće već od prve godine djetetova života. Kroz povijest, kako se razvijalo društvo tako je i odgoj bio unaprijeđen i razvijen. U posljednjih nekoliko desetljeća obiteljski se život drastično promijenio. Nekad su roditelji donosili odluke, a djeca su im bila poslušna. No danas u mnogim obiteljima djeca vode glavnu riječ. Odgoj djeteta veliki je izazov za svakog roditelja. Zahtijeva puno ljubavi, vremena, strpljenja, pažnje i učenja o tome kako biti dobar roditelj. Sva djeca prolaze kroz neke razvojne periode koji mogu biti teški i frustrirajući i koji roditelje mogu ostaviti s bezbroj pitanja. Ayres i suradnik Robbins (2002) navode kako u doba informacijskog i tehnološkog napretka jedan od najtežih poslova modernog doba je odgoj djece. Premda se u osnovi tijekom stoljeća nije posebno promijenio, promijenile su se okolnosti što se i uvelike odrazilo na uvjete u kojima se odvija odgoj i obrazovanje. U postmodernističkom, kompleksnom, brzopromjenjivom i neizvjesnom dobu u kojem danas živimo promijenila se sociologija djetinjstva. Suvremene generacije rađaju se u složenom, tehnološki visokorazvijenom svijetu. Budući da svijet zajedno sa socijalnom okolinom čini svakodnevno dječje okruženje, a okruženje je u ranoj dobi presudno za aktualno i buduće dječje učenje, razvoj i odgoj, dijete življenjem u tom poticajnom okruženju brzo i lako uči. Naravno, uz uvjet da odrasta u emocionalno pozitivnom ozračju u kojem se osjeća prihvaćeno, voljeno i poštovano od najranijih dana.

Danas su se zbog brzog načina življenja i drugih okolnosti promijenili postupci odraslih prema djeci. Dijete treba pažnju, razumijevanje, strpljenje i vođenje odraslih te njihovo prilagođavanje svom ritmu življenja koji je mnogo sporiji od suvremenog tempa života odraslih, za što odraslima ostaje sve manje vremena. Nestrpljenje, nepoznavanje i nerazumijevanje djetetovih individualnih i razvojnih potreba uz nezadovoljene potrebe roditelja kao i njihovo sve dulje izbivanje iz obitelji zbog posla nerijetko su razlozi, ističe profesorica, slabljenja odgojne funkcije suvremene obitelji. Obitelj, zbog svoje emocionalno snažne povezanosti djeteta s njezinim članovima, ima najutjecajnije odgojno djelovanje na dijete koje vrtić i škola ne mogu zamijeniti (Puškarić, 2011).

Pojam odgoja aktualan je od davnih dana tj. početaka civilizacije pa tako i Platon (1968) navodi svoju čuvenu tezu kako je smisao obrazovanja u tome da se odgoji kompletan čovjek, da se stvori čovjek koji u sebi nosi cijeli ljudski svijet, koji je oličenje ljudske zajednice. Sukladno tome možemo zaključiti da odgoj čovjeka zahtijeva odgojitelja svjesnog svoje vlastite ljudskosti.

„Mnogi roditelji, prosvjetni djelatnici, odgojitelji u vrtićima, pa i oni koji osmišljavaju i stvaraju odgojno-obrazovne politike, pitaju se kako odgojiti dijete, kako njegove potencijale usmjeriti prema najboljim ljudskim ostvarenjima, kako dijete obrazovati i u čemu, što je sve potrebno djetetovom razvoju (Vega, 2012, str.3) ?“.Nadalje autorica Vega (2012) tvrdi kako je odgoj u današnjem društvu namjeravan, diktiran i usmjeren od strane vladajućih politika s ciljem oblikovanja građanina. U svojim istraživanjima Vukasović (2010) ističe da je odgoj proces izgrađivanja i oblikovanja ljudskog bića sa svim njegovim tjelesnim, intelektualnim, moralnim, estetskim i radnim osobinama. Odgoj je vrlo složen proces u kojemu djeluju brojni činitelji. Najvažniji je čimbenik u razvitku čovjeka i svekolike ljudske zajednice. Ima svoje univerzalno značenje. Od samog početka čovječanstva odgoj prati čovjeka na putu njegova razvoja i društvenog napretka. Dalje Vukasović (2010) tvrdi kako je čovjek stalno istraživao, otkrivao nove spoznaje, obogaćivao postojeća znanja i umijeća, shvaćanja, uvjerenja i stavove te ih prenosio na mlađe naraštaje. Time je omogućen razvitak, stalni napredak ljudskoga rada, tehnike i znanosti, kulture i civilizacije, filozofije i umjetnosti, ljudskoga društva i samog čovjeka. Ljudska zajednica je usko povezana s razvitkom i usavršavanjem odgoja. Bez odgojne djelatnosti razvitak ljudskoga društva ne bi bio moguć. Bez odgojne funkcije i odgoja ne bi bilo ljudskoga društva ni njegove povijesti. Odgoj je jedan od temelja razvijanja i održanja ljudske vrste. Stoga je on stalna društvena kategorija. Isto tako odgoj ima bitno značenje u razvitku svakog pojedinog čovjeka; razvitku njegovih tjelesnih, intelektualnih, estetskih, moralnih i radnih sposobnosti, razvitku racionalne, emocionalne i voljne sfere čovjekove osobnosti. Stoga odgoj i jest proces izgrađivanja i razvoja čovjeka kao humanog ljudskog bića (Vukasović, 2010).

Vukasović (2010) u daljnim istraživanjima navodi kako odgojem nastojimo utjecati na izgrađivanje i oblikovanje osobnosti tako da u skladu s čovjekovim dostojanstvom obavlja svoje ljudske dužnosti. To je vrlo kompleksan i dugotrajan proces. Odvija se u svim manifestacijama života: u obitelji, školi te drugim odgojnim ustanovama i izvan njih.

Odgoj mora dati prednost prirodnoj sposobnosti duha da postavlja i rješava bitne probleme iskorištavanjem opće inteligencije. Takvo iskorištavanje inteligencije zahtjeva slobodni zamah znatiželje. Odgoj budućnosti mora koristiti već postojeće spoznaje i identificirati lažne racionalnosti poput zablude, iluzije, racionalizacije (Morin, 2002).

Također, Morin (2002) tvrdi da bi bez kulture i odgoja čovjek bio samo primat nižeg reda. Odgoj za njega sakuplja u sebi sve ono što je sačuvano, naučeno te sadržava norme i načela njihova usvajanja.

S druge strane Rousseau (2013) u svome djelu, navodi kako je čovjek po prirodi razuman, osjećajan i slobodan, stoga dijete treba pustiti da se razvija u skladu s njegovom prirodom, a učiti treba od prirode. Ono najviše što se za dijete može učiniti jest ne ometati prirodni razvoj njegovih sposobnosti.

2.1. Suradnja roditelja i odgojitelja u odgoju djeteta

„Roditelji od suvremenoga dječjeg vrtića očekuju da bude jedno od prvih mjesta koje omogućuje stjecanje specifičnih znanja i vještina o roditeljstvu. To je moguće ostvariti djelatnim uključivanjem roditelja u život i rad vrtića i/ili provedbom radionica za roditelje. Dakle, iskustvenim učenjem ili predavanjima i roditeljskim sastancima, informiranjem posredstvom stručnih članaka, letaka i sl. Uspješnih primjera djelatnog uključivanja roditelja u život i rad vrtića u svjetskoj, ali ponegdje i u našoj (uglavnom još vrlo „bojažljivo“) pedagoškoj praksi ima“ (Ljubetić, 2006, str. 3).

Raditi s djecom i surađivati s roditeljima, dva su različita pojma. Postoje roditelji koji sa smješkom prihvaćaju svaki savjet, no ima i onih koji se nađu uvrijeđenima i nezadovoljnima. Milanović (1997) smatra da suradnja s roditeljima i odgojiteljima mora biti suradnička jer su roditeljeva životna uloga i odgojiteljeva profesionalna u mnogo čemu slične. Autorica u svojoj knjizi navodi važnost obostrane komunikacije koja stvara i daje važne informacije koje će se moći iskoristiti u buduće odgojno djelovanje. Partnerstvo je složeni višedimenzionalan proces koji obuhvaća niz zajedničkih aktivnosti, kao što je međusobno upoznavanje roditelja i odgojitelja, razumijevanje, izgrađivanje povjerenja te mijenjanje vlastitih stavova i postupaka u odgoju. Jedna od najvažnijih stavaka jest dijeljenje savjeta između odgojitelja i

roditelja, upoznavanje što šireg spektra slike o djetetu te njegovim teškoćama (Ljubetić, 2006). Odgojitelj kao profesionalac je inicijator suradnje s roditeljima, ukoliko inicijativa nije obostrana i kao takav je odgovoran za kreiranje suradničke atmosfere. Partnerstvo se temelji na komunikaciji, a da bi ona bila uspješna, roditelji trebaju imati zajednička polazišta kao temelj. Najvažnije u partnerstvu između roditelja i odgojitelja je obilježje jednakosti, aktivnosti i obveznosti. Jedni prema drugima se odnose kao kolege i istomišljenici dijeleći informacije i obaveze vezane uz odgoj, obje strane imaju aktivnu ulogu u poticanju dječjeg razvoja te obje strane imaju određena prava, ali i dužnosti (Ljubetić, 2006).

2.2. Pojam i važnost odgojitelja

U odgojnom procesu odgojitelj i odgajanik putem komunikacije i interakcije planiraju, ostvaruju i vrednuju cjelovit razvoj ličnosti. Odgoj je posebna društvena djelatnost. Ciljevi i zadaci odgoja mijenjaju se u skladu sa društvenim promjenama. Odgojitelj je osoba koja sudjeluje u odgojnom procesu kao inicijator i regulator. Odgojitelji u dječjim vrtićima trebaju organizirati i voditi aktivnosti za djecu predškolske dobi, podučavati djecu osnovnim elementima ponašanja i obavještavati roditelje o dječjem napretku. Međutim, odgojiteljeva uloga do danas uvelike se promijenila i to zbog toga što se promijenila cijela znanstvena paradigma na kojoj se temelji učenje. Miljak (2001) navodi da odgojitelji ne djeluju na dijete samo na izravan način, oni velikim dijelom utječu na dijete neizravnim putem, stvarajući razne uvjete za dječje učenje. Smatra kako odgojitelj za dječje učenje može učiniti više pomoću promjena u djetetovom okruženju stoga odgojitelj utječe na djecu i onda kada ih promatra ili sluša sa strane.

Odgojitelj ne bi smio izgledati kao čuvar među djecom, nego kao poticaj za njihov rast te primjer za njihovo ponašanje. Od sposobnosti i zalaganja odgojitelja u velikoj mjeri ovisi razvoj djeteta predškolske dobi. Stoga, nisu samo roditelji odgovorni za odgoj svoje djece, zajedno s njima i odgojitelji sudjeluju u odgoju i obrazovanju djece (Petrović - Sočo i suradnici, 2005). Djeci je potreban ne samo učitelj, nego i glumac, inspirator, voditelj, kreator, scenarist umjetnik, suradnik, istraživač, borac, evaluator. Potreban im je svestran odgojitelj kojemu će interesiranja, potrebe i sposobnosti djece biti na prvom mjestu. Takav odgojitelj će ih motivirati, ohrabriti i

poduprijeti njihov razvoj. Kompetentan odgojitelj spreman je neprestano unaprijeđivati svoju odgojno obrazovnu praksu te se educirati, usavršavati i nadopunjavati svoje znanje. Odgojitelj treba znati slušati, amplicirati, artikulirati, fascinirati, motivirati dijete svakodevno te zajedno s njima istraživati djetetove mogućnosti, interese i potrebe (Petrović - Sočo, 2005).

Stoll i Fink (2000) iznose tvrdnju da djeca najbolje uče, ako učitelji uče. Stoga odgojitelj koji permanentno unapređuje svoj rad u zajednici koja stalno uči, može pružiti sve što je potrebno jednom djetetu, s teškoćama ili bez njih.

Odgojitelj, navodi Bruner (2000), je onaj koji ima dodatnu zadaću da potiče druge da sudjeluju u njihovoj ulozi, baš kao što je iz moderne književnosti isčeznuo sveznajući pripovjedač, tako će i sveznajući odgojitelj nestati iz dječjih vrtića budućnosti. Ističe kako se svako dijete bez obzira na teškoću i dob može poučavati, na neki njemu pristupačan način.

Temeljne poželjne osobine odgojitelja predškolske djece određene su osnovnim potrebama takve djece, a to su potrebe za slobodom, potrebe za ljubavlju i potrebe za zabavom. Prema tomu, odgojitelj uz naglašenu opću altruističku vrijednosnu orijentaciju mora imati unutrašnji interes i ljubav za bavljenje malom djecom, kao i sposobnost lake prilagodljivosti individualnim potrebama pojedinog djeteta u njegovom, često burnom, razvojnom procesu (Miljak, 2001). U tom smislu, on mora znati brzo i točno identificirati i onu djecu koja imaju specifične potrebe, kao što su darovita djeca ili ona s teškoćama u razvoju, kao i načine zadovoljavanja takvih potreba. Za to su mu potrebna i specifična znanja iz dječje i razvojne psihologije i metodike obučavanja za tu dob odgajanika. Odgojitelj mora biti stabilna etička i zrela emocionalna ličnost, jer se djeca predškolske dobi emotivno vežu te poistovjećuju sa svojim odgojiteljem i oponašaju ga, poprimajući i neke njegove karakterne osobine. Od posebnih poželjnih karakteristika treba naglasiti dobar tjelesno - zdravstveni status, ugodan vanjski izgled, kreativnost i govorne sposobnosti. U specifične poželjne osobine ulazi samisao za glazbu, scensku igru i likovno izražavanje (Miljak, 2001).

Prema Hansen, Kaufmann, Saifer (1998) odgojitelji koji smatraju da moraju zadržavati distancu naspram djece te im se postavljati autoritativno mogu samo zaplašiti djecu i na taj način suzbiti njihovu radoznalost. Odgojitelj formira one kvalitete koje želi postići kako bi potaknuo razvoj osjećaja empatije, brižnosti,

entuzijazma, intelektualne znatiželje, slušanja i konverzacije djeteta. Odgovornost odgojitelja se sastoji i u tome da se dijete potiče na učenje, otkrivanje i istraživanje prilikom čega u proces učenja uvijek treba ulagati prethodna znanja.

Odgojitelj treba posjedovati dovoljno široku opću kulturu i visok stupanj inteligencije. Opća kultura u suvremenom značenju podrazumijeva poznavanje osnovnih zakonitosti koje vladaju u prirodi, društvu i ljudskom mišljenju, poznavanje materinskoga i stranih jezika, dostignuća suvremene tehnike, umjetnosti i razvijanje intelektualne i estetske sposobnosti.

3. ADHD poremećaj

Poremećaj pažnje i koncentracije čest je poremećaj i to u velikom broju kod djece s prosječnim i iznadprosječnim intelektulanim funkcioniranjem. Potrebna im je podrška obitelji, učitelja i stručnjaka zbog toga što ona ne mogu svoju pažnju usmjeriti na zadatak. Poremećaj pažnje s hiperaktivnošću, poznat i kao ADHD (od engl. Attention Deficit Hyperactivity Disorder), jedan je od najčešćih neurorazvojnih poremećaja dječje i adolescentne dobi. Ovaj poremećaj uključuje povećanu motoričku aktivnost djeteta, koja je praćena neadekvatno razvijenom i lako otklonjivom pažnjom te naglim, nepredvidljivim i impulzivnim reakcijama (Adesman, Wender , 1996).

Takvo dijete u razredu ili vrtićkoj grupi postaje nemirno, ometa druge u radu, često ne može završiti ni najjednostavniji zadatak, nerijetko gubi pažnju, uvijek je u nevolji, promjenjivog je raspoloženja, razdražljivo je te ne može održati prijateljstva. Roditelji i učitelji nerijetko brkaju hiperaktivnost sa zaigranošću, normalnim ponašanjem aktivnog predškolskog djeteta ili nekim drugim problemima psihološke ili zdravstvene prirode koji mogu proizvesti ponašanja slična ADHD-u. Stoga je važno da u dijagnosticiranju ADHD-a sudjeluje multidisciplinarni tim stručnjaka (Kocijan- Hercigonja i suradnici, 2004).

3.1. Simptomi ADHD poremaćaja

Prema Kocijan- Hercigonji, Buljan- Flander, Vučković (2004) da bismo postavili dijagnozu poremećaja pažnje s hiperaktivnošću važno je da dijete iskazuje šest ili više simptoma koji traju barem šest mjeseci u dva ili više okruženja poput škole, vrtića, obitelji te se javljaju prije sedme godine života. Nužno je da budu prisutni simptomi iz kruga simptoma nepažnje, što znači da dijete često ne prati upute, ima teškoća s održavanjem pažnje, impulzivno je, ima teškoća s organiziranjem aktivnosti, nerijetko izbjegava zadatke, gubi stvari i ometaju ga vanjski podražaji. Prema Ferek (2006) također prisutni bivaju i podražaji iz kruga simptoma hiperaktivnosti – impulzivnosti što predstavlja vrpoljenje, nemogućnost mirnog sjedenja, pretjerano trčanje ili penjanje te pretjerano pričanje gdje često ne dozvoljavaju drugima da dođu do riječi. Impulzivnost ne treba shvatiti olako jer ona može ozbiljno ometati socijalne interakcije djeteta s ADHD poremećajm. Kada se djeca osjećaju frustrirano često počinju vikati na ostalu djecu, a ponekad ih i fizički napasti (Phelan, 2005).

Nadalje Phelan (2005) tvrdi, kako se u obzir treba uzeti činjenica da takvo dijete unutar sebe pati, primjetivši da se po nekim osobinama razlikuje od ostalih vršnjaka. Ono bi to voljelo promijeniti, no u tome mu je potrebna velika pažnja, strpljenje i podrška bližnjih, a kasnije i stručnjaka. Ono se u suštini osjeća neprihvaćenim ili nedovoljno podržanim za ono što čini.

Stoga je pogrešno hiperaktivno dijete kažnjavati zbog toga što je hiperaktivno. Ono zbog toga nije krivo. Prema njemu se valja odnositi s mnogo strpljenja, vedrine, tolerancije i topline. Također je pogrešno hiperaktivnom djetetu govoriti što da ne radi i zbunjivati ga neodređenim i općenitim porukama. Općenito je prihvaćeno da impulzivnost znači neuspjeh u postizanju samokontrole. To znači da osobe s problemima impulzivnosti imaju poteškoće u kontroliranju reakcija na dani podražaj. Kognitivne funkcije pomoću kojih nas većina uspijeva zaustaviti se i ne prepustiti se impulzivnom reagiranju kod takve djece ili nisu aktivirane ili se aktiviraju presporo da bi bile učinkovite (Barkley, 1997, prema Cooper, Hughes, 2009).

Poruke koje mu šaljemo trebaju biti afirmativne, direktne, lako razumljive, jednostavne i jasne. Za hiperaktivnu djecu važno je osigurati dovoljno stimulativnu

okolinu te mu ponuditi veći broj aktivnosti, igara, predmeta i igračaka, koje će mu u isto vrijeme biti privlačne, ali i sigurne.

3.1.1. Karakteristike hiperaktivnog djeteta

Hiperaktivno dijete može imati poteškoće na tri različita područja: hiperaktivnost pažnja i kontroliranje impulsa. U nastavku prema Clarke i suradnicima (2002) iznose se neka ponašanja od karakterističnih za djecu koja imaju probleme na ova tri područja.

Dijete koje ima problema na području hiperaktivnosti:

- često trese rukama i nogama, vrpolji se
- često ustaje u situacijama kada se očekuje da sjedi na mjestu
- pretjerano trči, skače ili se penje u situacijama u kojima to nije prikladno
- teško mu je da se tiho i mirno igra
- često pretjerano priča
- stalno u pokretu
- lako se uzbudi
- naglo poseže za predmetima
- stalno manipulira predmetima, igračkama
- ima teškoća ako se treba mirno igrati
- nemirno je
- neumorno je

Nepažnju kod djeteta možemo uočiti kroz sljedeća ponašanja:

- radi pogreške zbog nemara ili ne posvećuje pažnju detaljima
- teško održava pažnju u zadacima ili igri
- čini se da ne sluša čak i kada mu se direktno obraćamo
- teško mu je organizirati zadatke i aktivnosti
- često gubi stvari potrebne za ispunjavanje zadaća ili aktivnosti
- lako ga ometaju vanjski podražaji koji drugu djecu ne smetaju
- sporije je od druge djece u učenju novog i izvršavanju zadataka

- teško se koncentrira
- ima teškoća sa završavanjem neke aktivnosti
- neorganizirano je
- odsutno je mislima
- ima poteškoća u praćenju uputa
- kratko trajanje pažnje
-

Impulzivno dijete:

- odgovara prije nego što je završeno pitanje
- ima poteškoća s čekanjem na red
- često prekida i ometa druge
- burno emotivno reagira, ne predviđajući dobro posjedice
- djeluje prije nego što promisli
- prebacuje se s jedne aktivnosti na drugu
- ne može čekati da netko završi rečenicu ili radnju
- prekida razgovor
- ne čeka upute
- ne može pratiti pravila igre

3.1.2. Hiperaktivno dijete u obitelji

Dijete s poremećajem pažnje i hiperaktivnosti može imati teškoće u odnosima s članovima obitelji. Nerijetko može se čuti kako su roditelji pokušali sa gotovo svim metodama, ali ništa nije dalo željeni rezultat. Štoviše i najbližnije obitelji s hiperaktivnim djetetom, često stvaraju napete i nepodržavajuće odnose upravo zbog osjećaja bespomoćnosti. Jedan od primarnih problema u odnosu roditelj-hiperaktivno dijete je sukob vezan uz neposluh koji može biti posljedica nepažnje ali i roditeljskog nerazumijevanja. Obitelj je vrlo važan kontekst u kojem se djeca nauče odnositi prema drugima, rješavati probleme, postavljati ciljeve održavati veze te svladavati tenzije između vlastitih želja i socijalnih očekivanja (Grenwald - Mayes, 2002).

Prema Kocijan - Hercigonja i suradnicima (2004) jedan od osnovnih problema je uspostavljanje discipline kod djeteta. Vrlo često zbog straha od nepoželjnog

ponašanja njihovog djeteta izvan kuće, roditelji počinju izbjegavati bilo kakve izlaske s djetetom, a na taj način dovode sebe i dijete u socijalnu izoliranost. S djetetom treba razgovarati prije nego se nađe u situaciji kada bi moglo vikati ili preglasno govoriti kao na primjer u trgovini. Roditelji odlazak u trgovinu ne bi trebali izbjegavati nego jednostavno djetetu objasniti da će biti nagrađeno ako bude govorilo tiho i primjereno se ponašalo. Napadaji bijesa vrlo su česti kod djece s hiperaktivnim poremećajem, ali su i normalna faza razvoja, ako dijete ima napadaje bijesa potrebno mu je pomoći. Prvo treba vidjeti zašto dijete to čini, postoji li kakav emotivni ili zdravtsveni problem. Dijete je nužno zaštititi ako ono svojim napadajima ugrožava sebe i može se povrijediti. Uz komunikacijske hiperaktivno dijete često razvija osjećaj nepravde tj. osjećaj da ga se tretira po pravilima koja vidi kao nepravedna. Roditelji često na djetetovo ponašanje reagiraju ljutito i neprimjereno, što za posljedicu ima još veći prkos djeteta koji rezultira sve strožim roditeljskim komentarima, odbacivanjem, kaznama.

Što se tiče pravila za djecu s ADHD poremećajem, ona ne bi trebala postojati samo za djecu, već i za cijelu obitelj. Lauth i suradnici (2008) tvrde kako nije bitan broj pravila koje će roditelj uvesti, već je bitno da se svatko od njih tih pravila pridržava, uključujući braću, sestre, bake i djedove. S obzirom da su roditelji ti koji prvi primjete odstupanja u ponašanju svoje djece, pravomjerno bi se trebali obratiti stručnjacima, a ne gubiti vrijeme čekajući. Problem krivnje i odgovornosti kao i sam poremećaj vrlo često su izvor sukoba ne samo između roditelja i djeteta nego i između roditelja. Hiperaktivnom djetetu izuzetno je važno dati jasnu uputu u vezi prikladnog ponašanja, bez nejasnih i zbunjujućih pitanja. (John, 2008).

3.2. ADHD poremećaj kod odraslih osoba

ADHD se gotovo cijelo stoljeće primjećuje i liječi kod djece, ali spoznaja da se ADHD često nastavlja u odrasloj dobi postoji tek zadnjih nekoliko desetljeća. Dugo se vjerovalo da djeca i adolescenti prerastaju svoje simptome ADHD-a do puberteta i gotovo sigurno do odrasle dobi. Ipak, suvremena istraživanja pokazala su da čak 67% djece s ADHD-om nastavlja imati simptome tog poremećaja koji značajno utječu na akademsko, strukovno ili društveno funkcioniranje u odrasloj dobi (Phelan, 2005). Dalje Phelan (2005) navodi kako ADHD kod odraslih se ponekad smatra „skrivenim poremećajem“ zbog toga što su simptomi ADHD-a često prikriveni

problemima u odnosima, poremećajima raspoloženja, zloupotrebom droga i ostalim psihološkim poteškoćama. Postoje slučajevi gdje odrasli primjete ADHD kod sebe, tek onda kada ga primjete i kod svoje djece. Usprkos tome što je svjesnost porasla o tome da taj poremećaj postoji i kod odraslih, mnogi odrasli ostaju neidentificirani i ne poduzimaju inicijativu. Mnogi odrasli s ADHD-om su odrastali u doba kada društvo nije znalo mnogo o ADHD-u ili o njegovoj dijagnozi. Shodno tome, osvješćivanje javnosti dovelo je do toga da veliki broj odraslih traži procjenu ADHD-a i s njim poveznih simptoma. Još ne postoji konačan odgovor.

3.3. Moguća rješenja problema hiperaktivnosti i važnost uloge roditelja

Jedan od načina je omogućiti djetetu da u kuću slobodno dovede prijatelje. Prema Phelan (2005) hiperaktivno dijete često ne zna kako, ne vjeruje u sebe, srami se pozvati prijatelja kući. Vježbanje socijalnih vještina kod kuće s djetetom jedan je od temeljnih koraka prema stimuliranju nepoželjnog ponašanja. Važno je djeci pomoći da ona stupe u interakciju s prijateljima, ako je potrebno za početak i predložiti određene aktivnosti. Podržavajućim stavom dijete se postpuno oslobađa, osjeća da se u njega vjeruje te i ono samo želi iskorijeniti nepoželjni oblik ponašanja. Potrebno je učiniti sve da dijete ne vidi agresivno ponašanje u kući, jer odrasli su njihov model ponašanja. Prije nego se roditelji krenu ozbiljno baviti rješavanjem problema u djece, trebali bi početi od samih sebe. Kvalitetan korak je uključiti dijete u slobodne aktivnosti po njegovom odabiru i sklonostima. Pokušati mu predložiti one aktivnosti koje se odvijaju u malim grupama te su pod vodstvom odrasle osobe. Također je dobro odabrati aktivnosti koje uključuju što manje natjecanja. Ono izaziva povećano uzbuđenje što kod hiperaktivnog djeteta može povećati učestalost neorganiziranog ponašanja. Nedovoljno uspješno usvajanje novih aktivnosti također može utjecati na njegovo ionako nisko samopouzdanje (Phelan, 2005).

Imati ADHD ne znači biti glup, lijen, lud ili bolestan. To znači da postoje neke razlike u načinu rada mozga. Djeca koja imaju ADHD mogu imati posebne vještine i talente poput onih za glazbu, umjetnost, ostvarenja u sportu, matematičke sposobnosti i slično (Taylor, 2008). S druge strane Lauth i suradnici (2005) smatraju

kako pojava hiperaktivnosti kod djece može biti posljedica velikih opterećenja koje je dijete doživjelo poput rastave roditelja, smrti u obitelji ili dolaskom prinove, rođenjem braće i sestara. Tada dijete gubi prvobitnu pažnju roditelja, što može rezultirati pojavom impulzivnosti te hiperaktivnosti. Međutim prečesto se događa da se zaboravljaju pozitivne strane takve djece te umjesto podrške, roditelji često postižu kontraefekt neprimjerenim reakcijama. Dijete svoje psihičke probleme iskazuje kroz nemir i neposlušnost. Neposlušnost, dekoncentracija i impulzivnost mogu se primjetiti već od ranih dana u vrtiću, a kasnije se razvijaju tijekom školovanja. Roditelji bi trebali reagirati na svaku povratnu informaciju dobivenu od odgojitelja i učitelja, vezanu uz pojavu poremećaja pažnje (Lauth, 2005).

Prema genetskim istraživanjima očevi i majke djece s deficitom pažnje, hiperaktivnim poremećajem, i sami su u djetinjstvu imali ovaj poremećaj koji ih je vodio u socijalnu izolaciju. Roditelji djece s ADHD poremećajem prema istraživanjima skloniji su alkoholizmu, antisocijalnom ponašanju te iskazivanju histerije, navodi Kocijan- Hercigonja (2004). Jedan od značajnih doprinosa genetskim istraživanjima dale su i analize ponašanja usvojitelja i bioloških roditelja. Biološki roditelji pokazivali su znatno veću zastupljenost alkoholizma, psihopatskih i histeričnih ponašanja nego usvojitelji djece s deficitom pažnje, što govori o genetskoj uzročnosti poremećaja. Odgojno obrazovne ustanove trebale bi provoditi određene postupke kojima bi roditeljima i djeci olakšali snalaženje u takvim situacijama (Lauth, 2005).

4. Savjet roditeljima pri pružanju pomoći djetetu s ADHD poremećajem

Biti roditelj hiperaktivnog djeteta koji puta može biti jako zahtjevno pa se roditelji često mogu osjećati iscrpljeno, osamljeno, krivo, frustrirano ili ljuto. Važno je prepoznati znakove umora i reagirati. Potražiti pomoć stručnjaka na samom početku prepoznavanja poremećaja vrlo je važan korak. Podršku roditelji uvijek mogu naći u svojim bližnjima. Da bi netko bio „dobar“ roditelj, važno je da se prije svega on osjeća dobro, što znači briga o samom sebi je od presudne važnosti. Odmor, zajednički izleti obitelji, pomažu da se smanji razina stresa između roditelja. Nužno je upoznati se s pojmom hiperaktivnost (Kocijan- Hercigonja, 2004).

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. Cilj i hipoteza istraživanja

U skladu s opisanim problemom u radu, cilj ovoga istraživanja je istražiti mišljenja roditelja djece predškolske dobi o individualiziranom pristupu odgojitelja te o njihovom utjecaju na podršku vršnjaka, ukoliko bi u skupini bilo uključeno dijete s poremećajem pažnje i aktivnosti. Postavljena je hipoteza da roditelji tipične djece predškolske dobi podupiru uključivanje djece s ADHD – om u redoviti sustav odgoja i obrazovanja uz potrebne kompetencije odgojitelja u radu s djecom s poremećajem pažnje i aktivnosti.

5.2. Metode rada

Tema ovoga rada „Uloga i kompetencije odgojitelja, te suradnja s roditeljima djece s ADHD poremećajem“, uz teoretski pregled u prvom dijelu rada, povezana je i s praktičnim iskustvom, odnosno provedenim anketnim upitnikom u predškolskoj ustanovi. U anketnom upitniku ovoga rada, postavljena su pitanja na koja roditelji daju odgovore. Naime, pitanja su postavljena u okviru same teme, odnosno kako su roditelji upoznati s pojmom poremećaja, kako se dijete snalazi u uvjetima redovitog vrtića, ostvaruje li komunikaciju s ostalima te kakva je ona, sudjeluje li u svim aktivnostima te kako odgojitelj pomaže djetetu u navedenoj situaciji.

5.2.1. Uzorak ispitanika

Za potrebe ovoga ispitivanja, konstruiran je anketni upitnik za roditelje predškolske djece tipičnog razvoja u tri predškolske ustanove na području Novog Zagreba. U ispitivanju je sudjelovalo 60 roditelja, u svakom vrtiću po 20 roditelja. Kroz ispitivanje putem anketnog upitnika, prikazana je slika svijesti o tome koliko su roditelji upoznati s navedenim poremećajem, kako je dijete s ADHD poremećajem uključeno i kako se snalazi u komunikaciji i interakciji s roditeljima, odgojiteljem te s ostalom djecom bez teškoća.

5.2.2. Mjerni instrument i način provedbe ispitivanja

Za potrebe ovoga ispitivanja osmišljeni je anketi upitnik koji je proveden anonimno u lipnju 2017. godine u 3 različita dječja vrtića na području Novog Zagreba. Prilikom provedbe anketnog upitnika bila su poštivana etička načela poput dobrovoljnog pristanka na ispitivanje.

Mjerni instrument korišten u intervjuu bio je anketni upitnik od 20 pitanja zatvorenog tipa s ciljem da se uvidi mišljenje roditelja djece predškolske dobi. Ispitivanjem se želio dobiti uvid u mišljenje roditelja o tome kako dijete s poremećajem pažnje i aktivnosti sudjeluje u aktivnostima, kako surađuje s ostalom djecom u skupini te kako odgojitelj pruža odgojno-obrazovnu podršku i uključuje djecu u zajedničke aktivnosti.

Pitanja koja su korištena u anketnom upitniku bila su:

- Jeste li čuli ikada za poremećaj pažnje i koncentracije ili drugim imenom ADHD?
- Jesu li za Vas zaigranost i hiperaktivnost jednaki pojmovi?
- Jeste li do sada kao roditelj primjetili simpotme ADHD poremećaja kod svog djeteta?
- Jeste li primjetili da barem jedno dijete u vrtićkoj skupini Vašeg djeteta pokazuje simpotme ADHD poremećaja?
- Smatrate li da suradnjom s odgojno obrazovnom ustanovom možete umanjiti učestalost hiperaktivnog ponašanja?
- Smatrate li da je ADHD u osnovi pomanjkanje sposobnosti za samoregulaciju ili samokontrolu?
- Je li za Vas inkluzija djece s ADHD poremećajem i djece bez ADHD poremećaja dobar način reguliranja ponašanja?
- Postoje li adekvatni uvjeti za pomoć djeci s ADHD-om u odgojno obrazovnoj ustanovi Vašeg djeteta?
- Jesu li odgojitelji u odgojnoj skupini Vašeg djeteta kompetentni za rad s djecom s ADHD-om?
- Imaju li djeca s ADHD-om problem u socijalizaciji?
- Jesu li djeca s ADHD poremećajem često agresivna prema ostaloj djeci?

- Smatrate li da inkluzija djece s ADHD-om u redovnu skupinu djece, negativno utječe na socijalizaciju ostale djece?
- Jesu li djeci s ADHD poremećajem potrebne dodatne aktivnosti?
- Ukoliko ste primjetili ADHD poremećaj kod svog djeteta, koliko često na dnevnoj bazi ono pokazuje takvo ponašanje

- Prema Vašem mišljenju , koliko posto je odgojitelj u skupini Vašeg djeteta kompetentno angažiran u inluzivnim procesima?

- Prema Vašem mišljenju, koliko posto odgojiteljima pomaže stručna pomoć rehabilitatora, pri odgoju djece s ADHD poremećajem?
- Pokazuje li odgojno obrazovna ustanova Vašeg djeteta otvorenost za suradnju s roditeljima?
- Koliko mislite za sebe kao roditelja, da ste kompetetni pomoći djetetu s ADHD poremećajem?
- Koliko često provodite partnerstvo s odgojiteljima?
- Ukoliko Vaše dijete ima ustanovljen ADHD poremećaj, koliko često s njime radite dodatne aktivnosti kod kuće?

5.3. Rezultati ispitivanja i rasprava

Počevši od prvog anketnog pitanja (tablice 1) , 95 % ispitanih roditelja čulo je za poremećaj pažnje i koncentracije ili drugim imenom ADHD te su primjetili da barem jedno dijete u vrtićkoj skupini njihovog djeteta pokazuje simpotme ADHD poremećaja.

Preko 70 % ispitanika je neke simptome tog poremećaja primjetilo i kod svog djeteta, dok njih 61% smatra da su zaigranost i hiperaktivnost podjednaki pojmovi. Više od 80 % roditelja smatra da je ADHD u osnovi pomanjkanje sposobnosti za samoregulaciju ili samokontrolu te da se suradnjom s odgojno-obrazovnom ustanovom može umanjiti učestalost hiperaktivnog ponašanja.

S obzirom na konstataciju da inkluzija djece s ADHD poremećajem i djece bez ADHD poremećaja dobar način reguliranja ponašanja te da postoje adekvatni uvjeti

za pomoć djeci s ADHD-om u odgojno-obrazovnoj ustanovi njihovog djeteta, više od 65 % ispitanih roditelja je potvrdno odgovorili i složilo se s time.

Preko 81 % ispitanika smatra da su odgojitelji u odgojnoj skupini njihovog djeteta kompetentni za rad s djecom s ADHD-om te također njih više od 50 % smatralo je da djeca s ADHD-om nemaju problem u socijalizaciji te da nije prečesta pojava da je takvo dijete agresivno prema ostaloj djeci.

Njih više od 73 % smatra da inkluzija djece s ADHD-om u redovnu skupinu djece, negativno ne utječe negativno na socijalizaciju ostale djece, ali da su djeci s ADHD poremećajem potrebne dodatne aktivnosti.

U drugom dijelu upitnika (tablica 2 do tablica 8), pitanja su bila orijentirana na djecu kod kojih su primjećeni simptomi ADHD poremećaja, pa su tako već pri prvom pitanju koje se odnosilo na to koliko često na dnevnoj bazi dijete pokazuje takvo ponašanje, 80 % njih odgovorilo samo onda kada se od njega nešto zahtjeva, dok je 20 % roditelja zaokružilo odgovor (2-3 puta dnevno).

S obzirom na pitanje koliko je odgojitelj u skupini Vašeg djeteta kompetentno angažiran u inluzivnim procesima te koliko im pomaže stručna pomoć rehabilitatora, pri odgoju djece s ADHD poremećajem, njih preko 45 % ispitanika odgovorilo angažiran u potpunosti.

Njih preko 91 % smatra da je odgojno-obrazovna ustanova njihova djeteta otvorena za suradnju s roditeljima te da stručna pomoć rehabilitatora pomaže odgojiteljima u odgojno obrazovnom procesu, kao što i sebe kao roditelja smatra kompetetnim pomoći djetetu s ADHD poremećajem.

Preko 50 % ispitanika, povremeno provodi partnerstvo s odgojiteljima, dok njih više od pola rijetko ili gotovo uopće ne radi s djecom dodatne aktivnosti kod kuće.

5.4. Tablično prikazivanje rezultata

Tablica 1. ***Pitanja u anketnom upitniku za roditelje i rezultati***

Postavljeno pitanje :	**Odgovor da**	**Odgovor ne**
1. Jeste li čuli ikada za poremećaj pažnje i koncentracije ili drugim imenom ADHD?	95%	5%
2. Jesu li za Vas zaigranost i hiperaktivnost jednaki pojmovi?	61%	39%
3. Jeste li do sada kao roditelj primjetili simpotme ADHD poremećaja kod svog djeteta?	70%	30%
4. Jeste li primjetili da barem jedno dijete u vrtićkoj skupini Vašeg djeteta pokazuje simpotme ADHD poremećaja?	95%	5%
5. Smatrate li da suradnjom s odgojno obrazovnom ustanovom možete umanjiti učestalost hiperaktivnog ponašanja?	75%	25%
6. Smatrate li da je ADHD u osnovi pomanjkanje sposobnosti za samoregulaciju ili samokontrolu?	80%	20%
7. Je li za Vas inkluzija djece s ADHD poremećajem i djece bez ADHD poremećaja dobar način reguliranja ponašanja?	65%	35%
8. Postoje li adekvatni uvjeti za pomoć djeci s ADHD-om u odgojno obrazovnoj ustanovi Vašeg djeteta?	67%	33%

9. Jesu li odgajatelji u odgojnoj skupini Vašeg djeteta kompetentni za rad s djecom s ADHD-om?	82%	18%
10. Imaju li djeca s ADHD-om problem u socijalizaciji?	50%	50%
11. Jesu li djeca s ADHD poremećajem često agresivna prema ostaloj djeci?	73%	27%
12. Smatrate li da inkluzija djece s ADHD-om u redovnu skupinu djece, negativno utječe na socijalizaciju ostale djece?	75%	25%
13. Jesu li djeci s ADHD poremećajem potrebne dodatne aktivnosti?	45%	55%

Tablica 2. ***Anketno pitanje broj 14***

Tvrdnja	**Odgovori roditelja izraženi u postocima (%)**
1. ne pokazuje	0 %
2. 2-3 puta dnevno	20 %
3. nekontrolirano uvijek i svugdje	0 %
4. samo onda kada se od njega nešto zahtjeva	80 %

Tablica 3. ***Anketno pitanje broj 15***

Tvrdnja	**Odgovori roditelja izraženi u postocima (%)**
1. nije angažiran	1 %
2. ponekad angažiran	25%
3. dovoljno angažiran	29%
4. angažiran u potpunosti	45 %

Tablica 4. ***Anketno pitanje broj 16***

Tvrdnja	**Odgovori roditelja izraženi u postocima (%)**
1. ne pomaže i nije potrebna	0 %
2. samo u nekim slučajevima	0 %
3. rijetko	10 %
4. značajno pomaže	90 %

Tablica 5. ***Anketno pitanje broj 17***

Tvrdnja	**Odgovori roditelja izraženi u postocima (%)**
1. nikada	0 %
2. ponekad	15 %
3. uvijek	84%
4. rijetko	1 %

Tablica 6. ***Anketno pitanje broj 18***

Tvrdnja	**Odgovori roditelja izraženi u postocima (%)**
1. nisam kompetentan	0%
2. veoma sam kompetentan	67%
3. nedovoljno, ali voljan to promijeniti	8 %
4. prosječno kompetentan	25 %

Tablica 7. ***Anketno pitanje broj 19***

Tvrdnja	**Odgovori roditelja izraženi u postocima (%)**
1. gotovo nikada	1 %
2. jednom mjesečno	17 %
3. jednom tjedno	0 %
4. povremeno tijekom godine	83 %

Tablica 8. ***Anketno pitanja broj 20***

Tvrdnja	**Odgovori roditelja izraženi u postocima (%)**
1. ne radim	0 %
2. rijetko	45 %
3. povremeno	55 %
4. barem jednom tjedno	0 %

6. Zaključak

Odgoj je specifičan proces i posebna društvena djelatnost tj. pedagoški proces koji usmjerava razvoj svih dispozicija ličnosti. U odgojnom procesu odgojitelj i dijete putem komunikacije i interakcije planiraju, ostvaruju i vrednuju cjelovit razvoj ličnosti. Bez usmjerenosti na posve određene ciljeve i zadatke, odgoj ne bi imao karakter svjesne ljudske djelatnosti. Ciljevi i zadaci odgoja mijenjaju se u skladu s društvenim promjenama. Odgojitelj treba imati razumijevanja za ono što dijete osjeća te biti čvrst i dosljedan kada je u pitanju njegovo ponašanje i realno sagledavanje situacije. U slučaju djece s ADHD poremećajem, što je ujedno i tema ovog rada, odgoj poprima još značajniju ulogu. On treba pomoći djetetu da bolje razumije i postigne povjerenje u njegovu sposobnost da svoje ponašanje usmjeri u konstruktivnijem pravcu. Katkada nije moguće izbjeći neposrednu intervenciju odgojitelja, naročito u konfliktnim situacijama koje djeca nisu u stanju samostalno razriješiti, u slučajevima odstupanja od pravila ponašanja kada ih je potrebno objasniti, kada djeci prijeti opasnost od povreda i sl. ADHD poremećaj tj. poremećaj pažnje i koncentracije čest je poremećaj i to u velikom broju kod djece s prosječnim i iznadprosječnim intelektualnim funkcioniranjem. Zbog toga im je potrebna podrška obitelji, odgojitelja, učitelja i stručnjaka. Dijete s poremećajem pažnje i hiperaktivnosti može imati teškoće u odnosima s članovima obitelji. Čak i u najbližnijim obiteljima s hiperaktivnim djetetom, međusobni odnosi često su opterećeni napetošću. Stoga je važna uloga također i uloga roditelja u odgoju djeteta, gdje je najbitnije prvo upoznati svoje dijete, prihvatiti poremećaj te mu pružiti što adekvatniju podršku kroz život. ADHD poremećaj se ponekad stimulira lijekovima, najčešće stimulansima odnosno amfetaminima koji pomažu djeci da se usmjere na zadatak i umanjuju probleme u ponašanju. Izrazito je važna edukacija roditelja i okoline ovisno o prirodi poremećaja, kako bi se okolina što bolje prilagodila djetetu. Imati ADHD ne znači biti glup, nesposoban, lijen, lud ili bolestan. „Emotivni žar, sanjarenje, pojmovno razmišljanje, i hiperaktivnost glavne su osobine koje ih čine različitima. To se najviše očituje u njihovom karakterističnom načinu izražavanja, načinu pamćenja različitih informacija i motivacije prema određenim stvarima te u ponašanju u svakodnevici. Takva svijest navodi ih da čine ono što drugi, bez takve svijesti, ne mogu, ali i obratno. Baš zato drugačije može biti i lošije, ali zato što je lošije i bolje je.“ (Ferek, 2006, 47).

LITERATURA

- Ayres A. J. i suradnik Robbins J. (2002). Dijete i senzorna integracija. Jastrebarsko: Naklada Slap
- Adesman A. R, Wender E. H., (1996). Helping the hyperactive child. SAD: Patient Care
- Barkley R. A. (1998) Attention deficit hyperacivity disorder: a handbook for diagnosis and treatment. New York: The Guildford Press
- Bruner, J. (2000). Kultura obrazovanja. Zagreb: Educa
- Clarke, L., Ungerer, J., Chahoud, K., Johnson S., Stiefel I. (2002). Attention deficit hyperactivity disorder is associated with attachment insecurity. Clinical Child Psychology and Psychiatry
- Ferek, M. (2006). Hiperaktivni sanjari. Zageb: Buđenje
- Grenwald-Mayes, G. (2002). Understanding and working with Attention Deficit Hyperactivity Disorder children: Teachers and parents. Invited Workshop at South China Normal University in Guangzhou, Guangzhou, China.
- Hansen, K.A., Kaufmann, R.K., Saifer, S. (1998). Obrazovanje i kultura demokracije. Sarajevo: COI Step by Step
- Hughes, L. i Cooper, P. (2009). Razumijevanje djece s ADHD sindromom i pružanje potpore. Jastrebarsko: Slap
- Kocijan Hercigonja, D., Buljan- Flander, G., Vučković, D. (2004). Hiperaktivno dijete: uznemireni roditelji i odgajatelji. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Lauth, G.W., Schlottke, P.F., Naumann, K. (2008). Neumorna djeca, bespomoćni roditelji. Zagreb: Mozaik knjiga
- Ljubetić, M. (2006). Uloga vrtića u jačanju pedagoških kompetencija roditelja. Zrno
- Miljak, A. (2001). Vrtić kao dječja kuća. Poreč: Radost nakladništvo
- Mijaković, Ž. (2006). Hiperaktivnost i poremećaj pažnje u školskoj dobi: Nisam zločest. *Narodni zdravstveni list.* Zagreb

- Mlinarević, V., Brust, M., Zlatarić, S. (2009). Pozitivni ishodi individualiziranog rada asistenta u nastavi s učenikom s ADHD-om, [Online], <raspoloživo na: https://bib.irb.hr/datoteka/505355.MLINAREVIC.pdf
- Morin, E. (2002). Odgoj za budućnost-sedam temeljnih spoznaja u odgoju za budućnost. Zagreb: Educa
- Milanović, M. (1997). Kompetentnost roditelja za odgoj djece. U: Milanović, M. (Ur). Pomozimo im rasti-priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja. Zagreb: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske
- Petrović – Sočo, B., Slunjski, E., Šagud, M. (2005). Nova paradigma učenja-nove uloge odgojitelja u odgojno- obrazovnom procesu. Zagreb: Zbornik Učiteljske akademije
- Phelan, T. W. (2005). Sve o poremećaju pomanjkanja pažnje: simptomi, dijagnoza i terapija u djece i odraslih. Lekenik: Ostvarenje
- Platon (1968). Protagora. Beograd: Kultura
- Puškarić, K. (2011). Znanstveni članak – ADHD. Zagreb
- Rousseau, J. J. (2013). Emile ili o odgoju. SAD: Courier Corporation
- Stoll, L., Fink, D. (2000). Mijenjajmo naše škole: kako unaprijediti djelotvornost i kvalitetu škola. Zagreb: Educa
- Taylor, F. John (2008). Djeca s ADD I ADHD sindromom. Zagreb: Veble commerce
- Vega, E. (2012). Ekvilibrij: časopis studenata pedagogije Hrvatske (str. 3)
- Vukasović, A. (2010). Zov rodnih ognjišta. Zagreb, ožujak 2010. (str. 12- 39)

Internet

- http://www.poslovni.hr/after5/odgoj-djece-najtezi-posao-modernog-doba-170258
- liber.hr/index.php?show=search_by_id&id=eFtjXhA%3D&keyword=odgoj
- http://www.kucice.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=523:odreenje-i-glavna-obiljeja-odgoja&catid=30&Itemid=7

Životopis

Moje ime i prezime je Katarina Jurkin. Rođena sam 18. listopada 1995. godine u Zagrebu. Pohađala sam Osnovnu školu Odra te srednju školu Gimnazija Velika Gorica. Trenutno završavam Preddiplomski studij predškolskog odgoja i obrazovanja. Komunikativna sam osoba te smatram da po završetku ovog studija, stečenim znanjem mogu doprinjeti u struci.

Izjava o samostalnoj izradi rada (potpisana)

Studentica: _____

Izjava o javnoj objavi rada

Naziv visokog učilišta

_____

_____

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i javno objavi moj rad

naslov

_____

_____

vrsta rada

_____

_____

u javno dostupnom institucijskom repozitoriju

_____

_____

i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15*).

U _____ , datum

Ime Prezime

_____

OIB

_____

Potpis

_____

7. PRIVITAK

ANEKTNI UPITNIK

Opis upitnika: Ispitano je 60 roditelja u 3 različita vrtića na području Novog Zagreba. U svakom od vrtića ispitano je po 20 roditelja. Postavljeno je 20 pitanja.

1. Jeste li čuli ikada za poremećaj pažnje i koncentracije ili drugim imenom ADHD?

   DA NE

2. Jesu li za Vas zaigranost i hiperaktivnost jednaki pojmovi?

   DA NE

3. Jeste li do sada kao roditelj primjetili simpotme ADHD poremećaja kod svog djeteta?

   DA NE

4. Jeste li primjetili da barem jedno dijete u vrtićkoj skupini Vašeg djeteta pokazuje simpotme ADHD poremećaja?

   DA NE

5. Smatrate li da suradnjom s odgojno obrazovnom ustanovom možete umanjiti učestalost hiperaktivnog ponašanja?

   DA NE

6. Smatrate li da je ADHD u osnovi pomanjkanje sposobnosti za samoregulaciju ili samokontrolu?

   DA NE

7. Je li za Vas inkluzija djece s ADHD poremećajem i djece bez ADHD poremećaja dobar način reguliranja ponašanja?

   DA NE

8. Postoje li adekvatni uvjeti za pomoć djeci s ADHD-om u odgojno obrazovnoj ustanovi Vašeg djeteta?
   DA NE

9. Jesu li odgajatelji u odgojnoj skupini Vašeg djeteta kompetentni za rad s djecom s ADHD-om?

   DA NE

10. Imaju li djeca s ADHD-om problem u socijalizaciji?

    DA NE

11. Jesu li djeca s ADHD poremećajem često agresivna prema ostaloj djeci?

    DA NE

12. Smatrate li da inkluzija djece s ADHD-om u redovnu skupinu djece, negativno utječe na socijalizaciju ostale djece?
    DA NE

13. Jesu li djeci s ADHD poremećajem potrebne dodatne aktivnosti?

    DA NE

14. Ukoliko ste primjetili ADHD poremećaj kod svog djeteta, koliko često na dnevnoj bazi ono pokazuje takvo ponašanje?

a) ne pokazuje b) 2-3 puta c) nekontrolirano uvijek i svugdje d) samo onda kada se od njega nešto zahtjeva

15. Prema Vašem mišljenju , koliko je odgajatelj u skupini Vašeg djeteta kompetentno angažiran u inluzivnim procesima?

a) nije angažiran b) ponekad angažiran c) dovoljno angažiran d) angažiran u potpunosti

16. Prema Vašem mišljenju pomaže li odgojiteljima stručna pomoć rehabilitatora, pri odgoju djece s ADHD poremećajem?

a) ne pomaže i nije potrebna b) samo u nekim slučajevima c) rijetko d) značajno pomaže

17. Pokazuje li odgojno obrazovna ustanova Vašeg djeteta otvorenost za suradnju s roditeljima?

a) nikada b) samo ponekad c) uvijek d) rijetko

18. Koliko mislite za sebe kao roditelja, da ste kompetetni pomoći djetetu s ADHD poremećajem?

a) nisam kompetentan b) veoma sam kompetentan c) nedovoljno, ali voljan to promijeniti d) prosječno kompetentan

19. Koliko često provodite partnerstvo s odgojiteljima?

a) gotovo nikada b) jednom mjesečno c) jednom tjedno d) povremeno tijekom godine

20. Ukoliko Vaše dijete ima ustanovljen ADHD poremećaj, koliko često s njime radite dodatne aktivnosti kod kuće?

a) ne radim b) rijetko c) povremeno d) barem jednom tjedno